

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž 466/02-6

R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu, u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Zlate Lipnjak Bosanac, kao predsjednice vijeća, te Damira Kosa, Ante Potrebice, Ane Garačić i Marijana Svedrovića, kao članova vijeća i više sudske savjetnice Aleksandre Holjevac, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv optuženog T. D., zbog kaznenog djela iz 120. st. 1. OKZ RH, odlučujući o žalbi optuženika podnesenoj protiv presude Županijskog suda u Bjelovaru od 17. travnja 2002. godine, br. K-13/02, u sjednici održanoj dana 22. siječnja 2004. godine, u nazočnosti zamjenika Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Pavla Vidića,

r i j e š i o j e :

I Povodom žalbe optuženog T. D., a po službenoj dužnosti, ukida se prvostupanjska presuda i predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

II Uslijed odluke pod I, žalba optuženog T. D. postala je bespredmetna.

Obrazloženje

Pobijanom presudom proglašen je krivim T. D. da je počinio kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, te je temeljem istog zakonskog članka uz primjenu odredaba o ublažavanju kazne osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine, u koju kaznu mu je uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 08. do 13. rujna 2000. godine. U odnosu na troškove kaznenog postupka imenovani je oslobođen dužnosti naknade istih.

Protiv te presude žalbu je podnio optuženi T. D., po branitelju T. F.-G., odvjetnici iz B., žaleći se zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, koju obrazlaže pogrešno utvrđenim činjeničnim stanjem, zatim pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, predlažući da se pobijana presuda preinači i optuženika oslobodi optužbe, a podredno da se ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje, zatraživši obavijest o održavanju drugostupanjske sjednice vijeća.

Odgovor na žalbu nije podnesen.

Sukladno čl. 373. st. 1. ("Narodne novine" broj 110/97; 27/98; 58/99; 112/99 i 58/02, u nastavku Zakon o kaznenom postupku), spis predmeta dostavljen je Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske na dužno razgledanje.

O sjednici drugostupanjskog vijeća obaviješteni su optuženik i branitelj, koji sjednici nisu pristupili. Sjednica vijeća održana u njegovoj odsutnosti, na temelju čl. 374. st. 4. Zakona o kaznenom postupku.

Ispitujući pobijanu presudu po službenoj dužnosti ovaj sud je utvrdio da je ostvarena bitna povreda u tome što presuda nema razloga o odlučnim činjenicama. Stoga je prvostupanjska presuda ukinuta i predmet vraćen na ponovno odlučivanje, a žalba optuženog za sada je bespredmetna.

Naime, optuženi T. D. je proglašen krivim za činjenični opis kojim se utvrđuje da je ostvario kazneno djelo "postupajući u skladu sa naredbama i ovlaštenjima" njemu nadređenih, kao supočinitelj zajedno sa "više neidentificiranih osoba", ratni zločin protiv civilnog stanovništva, u sklopu čega činjenični opis opisuje postupke čitave grupe, a posebno izdvaja postupanje optuženika kao jedan udarac šakom u glavu oštećenog B..

Točno je da postoji mogućnost kaznene odgovornosti pojedinca kao supočinitelja za ukupno ponašanje svih supočinitelja, kojim se ostvaruju obilježja kaznenog djela, s time da je za tako utvrđenu odgovornost potrebno nedvojbeno utvrditi svijest i volju pojedinog od supočinitelja za ostvarenje obilježja kaznenog djela, te njegovu aktivnost kojom on bitno doprinosi ostvarenju samog kaznenog djela.

U konkretnom, sud je izrekom presude prihvatio tvrdnju iz optužbe da bi optuženik postupao "u skladu s naredbama i ovlaštenjima", što opisuje kao osnov supočiniteljstva, nakon čega je njegovo ponašanje opisano kao djelovanje u sastavu grupe pripadnika paravojnih formacija, koja je na opisani način pljačkala civilno stanovništvo i nečovječno postupala s njime.

Međutim, za ovu okolnost supočiniteljstva u postupanju konkretno optuženog T. D., što on poriče u svojoj obrani, sud ne navodi ništa posebno, već (na stranici 6 presude) uvodno samo iznosi tvrdnju kako je "opće poznato ... da je došlo do organizirane oružane pobune" u kojoj su sudionici, gdje spada i optuženik, "postupajući u skladu s naredbama i ovlaštenjima dobivenim od vođa pobune... provodili svakodnevna policijska i vojna privođenja, zatvaranja i batinjanja, nanosili im lake i teške tjelesne ozljede, ranjavali ih i ubijali hladnim i vatrenim oružjem i pljačkali imovinu stanovništva... sve suprotno s odredbama Ženevskih konvencija..."

Kada sud utvrđuje kaznenu odgovornost pojedinca i to kao supočinitelja u kaznenom djelu ratnog zločina, odnos supočiniteljstva nije obrazložen uvodnom tvrdnjom suda o stradavanju hrvatskog življa od strane pobunjenih paravojnih formacija koje su provodile oružanu pobunu, što bi bio dostatan element tek za kazneno djelo oružane pobune. Prihvatanje takvog stava otvorilo bi prostor pogrešnom utvrđivanju kolektivne odgovornosti svih sudionika oružane pobune i za kazneno djelo ratnog zločina, kada god bi bila ostvarena objektivna obilježja tog kaznenog djela.

Za utvrđivanje odnosa supočiniteljstva za konkretni krimen ratnog zločina potrebno je nedvojbeno utvrditi, i u pisanom otpravku presude za takvo utvrđenje dati jasne razloge, što je u konkretnom slučaju izostalo. Pozivanje na notornost, kako je ranije prikazano, ne predstavlja obrazloženje odnosa supočiniteljstva optuženog T. D., da bi se mogla utvrđivati njegova individualna kaznena odgovornost u odnosu na ukupno postupanje čitave grupe. Tvrdnja suda (list 12 presude) da se "radilo o unaprijed razrađenom planu poduzimanja akcije protiv civilnog stanovništva" radi izvršenja kaznenog djela ratnog zločina, u kojem je sudjelovao i optuženi T. D. kao supočinitelj, a koja okolnost predstavlja odlučnu činjenicu, u prvostupanjskoj presudi nije obrazložena na jasan i nedvosmislen način.

Naime, uz obranu optuženika koji tvrdi da je došao radi pretrage doma oštećenog B., iskaze svjedoka koji vremenski sa petnaestak minuta odjeljuju dolazak optuženika sa još dvije osobe do kuće oštećenog B., te sami govore o prvotnoj pretrazi, u koje vrijeme, prema iskazu samog oštećenika, nije vršeno, niti nečovječno postupanje, niti pljačka imovine, te kasniji dolazak uniformirane i naoružane grupe pripadnika paravojne formacije, kada započinje zlostavljanje oštećenog B., njegove supruge te pljačka njegove imovine, sud nije dao razloge zašto nalazio da je postupanje optuženog, u odnosu na njegovu svijest i volju, supočiniteljska radnja u odnosu na ukupno ponašanje sa ostalim nepoznatim i naoružanim pripadnicima paravojnih formacija.

Odnos supočiniteljstva prema pozitivnim pravnim teorijama može nastati i tijekom izvršenja samog kaznenog djela, međutim, prvostupanjski sud niti u tom smjeru ne daje razloge o odlučnim činjenicama, tj. o takvom nastanku odnosa supočiniteljstva za optuženog T. D..

Kako u prvostupanjskoj presudi nedostaju razlozi o odlučnim činjenicama, to je ista presuda ukinuta po službenoj dužnosti, a žalba optuženika ukazuje se bespredmetnom

U ponovljenom postupku sud će otkloniti navedenu bitnu povredu odredaba kaznenog postupka, te će provesti sve do sada izvedene dokaze, s time da će posebnu pažnju posvetiti ispitivanju svjedoka na okolnosti konkretnog postupanja optuženika, pa će nakon provedenog postupka pažljivo i savjesno analizirati kako svaki dokaz posebno, tako i obranu optuženika, te zatim sve dokaze u njihovoj ukupnosti, povezujući ih s obranom optuženika, nakon čega će donijeti novu, na zakonu osnovanu presudu, koju će valjano i potpuno obrazložiti.

U ponovljenom postupku sud će posebnu pažnju obratiti na dinamiku događanja kako ju opisuju svjedoci, te u vezi s time na pitanje utvrđenja odnosa supočiniteljstva optuženika u odnosu na cjelokupni činjenični opis kaznenog djela, sa jasnim utvrđenjem radi li se o prethodnom dogovoru za zajedničko postupanje, kako je to stavljeno na teret optužnicom, ili je odnos supočiniteljstva nastao tijekom izvršenja kaznenog djela ili se pak ne radi o supočiniteljstvu u odnosu na ukupno ponašanje "neidentificiranih naoružanih osoba", već o individualnom postupanju optuženika, kada njegove radnje sud mora posebno ocjenjivati u kontekstu izvršenja kaznenog djela ratnog zločina i povrijeđenih blanketnih normi međunarodnog prava. Također, valja istaći da će nakon ponovno provedenog postupka u presudi sud dati razloge i o tome u čemu bi postojala povreda odredaba Protokola II i to čl. 13. (zaštita civilnog stanovništva od opasnosti koja proizlazi iz vojnih operacija), ako činjenični opis kaznenog djela ne opisuje da bi se u tom trenutku u Malom Miletincu odvijale

vojne operacije iz čl. 14. (izgladnjivanje građanskih osoba kao metoda ratovanja), što je u pobijanoj presudi za sada izostalo.

Iz svega izloženog, na temelju čl. 388. st. 1. Zakona o kaznenom postupku odlučeno je kao u izreci ovog rješenja, te će novi kazneni postupak biti proveden pred vijećem u skladu sa odredbama Zakona o primjeni statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (NN 175/03).

U Zagrebu, 22. siječnja 2004. godine

Zapisničar:
Aleksandra Holjevac, v.r.

Predsjednik vijeća:
Zlata Lipnjak-Bosanac, v. r.